

Dolor que es fa vers

Una immersió a l'obra de Joan Alcover

El voltor de Miramar

¿És ver rebutgi d'aucell engabiat? a costa de sa vida el davallà del niu. Un jorn, de sang vermella tenyint una clapissa, els mons se reflecteixen a dins son ull mig cluc: ¿És ver que m'aconselles, Heliodor, que llenci, per recobrar ma lira, la toga de lletrat, i el nodriment que havia caçat un voltor viu, i presa dins la mà mística llanterna

Com un soldà que, asmàtic, enmig de son imperi del reuma i la pruaga sofreix el captiveri i el coll ruat enfonya dins una pell de mart, així'l voltor s'arrufa, sense girar l'esguard a la sublim onada que baixa de l'altura com un alè que eixampla el pit de la natura fins a les grans marines qui es baden a l'entorn. La vianda li serveix tres voltes cada jorn, i sols llavors les ungles del botador desferria i descloent les ales, se deixa caure en terra, i del toisó de plomes estira son coll nu fins a la cam sangnosa que el missatger li du.

I passen els poetes i canten la tragedi del presoner, viventa encarnació del tedi, qui sembla condormir-se en el llunyà record la febre de carnatge, la set de llibertat, de l'ombra d'unes ales sobre la neu del Nord l'afronta d'un presidi de rei «Com deuen acorar-te l'enyorament, l'enveja del núvol qui rodola, de l'au qui volateja, per recobrar ton trono sobre la penya nua, als núvols pujaries, com Bonapart ho féu, tornant de l'illa exonerat! Ah! si ta porta obríessin... Amb la primera fua, de l'heroè qui mossega els ferros de sa gàbia, no és bo per ésser lliure qui a ser esclau s'avesa, Els ossos se rovellen i l'esperit també. ¿Vol llibertat d'Elba al capitolí seul!»

Això els poetes diuen. És il·lusió. La ràbia torna vil. Bé ho sap la criatura crònicament sotmesa: No es mou, hem d'arruixar-lo per conseguir que surta; prova d'alçar-se, pega una volada curta, i cau; en pega una altra i es posa a un turó. ¿Vol llibertat l'il·lustre voltor?... Doncs, ja la té. que altres hereus del monstre, Rastreja una llocada, perquè té fam el pobre, botxí de Prometeu, i un nin, a cops de canya, per allunyar-lo sobra; deixaren, atipant-se, ben neta la carcassa; i es troba, si la mes amb tràgiques despulles de brega i de naufragi, i dins la gàbia espera l'arxiducal ració. com

Tu, mestre, que en el coure li saps donar l'aspecte de l'or amb la llum viva d'un generós afecte; tu, que a ma pobre musa dediques mots suau i de la mà la'm portes perquè facem les paus; tu, que de prop coneixes la càrrega feixuga que l'esperit enrampa i el pensament eixuga, Heliodor, ¿saps ara per què no puc sortir de la presó perpètua que tanca mon albir? No és bo per ésser lliure qui a servitud s'avesa... Sense tenir les ales de l'hoste de s'Altesa jo bé volar voldria pels horizons de l'art; mes per emancipar-me de mon ofici... és hard.

01. Qui era Joan Alcover?

Llegeix la biografia d'Alcover i selecciona quins dels fets següents fan part de la biografia de Joan Alcover. Després, elabora'n un eix cronològic.

Pots consultar la pàgina d'autor de l'AELC:
<<https://www.escriptors.cat/autors/alcoverj>>

- Neix a Palma (1854)
- Publica *Poesías* (1887)
- Publica *Poemes bíblics* (1919)
- Pronuncia un discurs al I Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906)
- És proclamat Mestre en Gai Saber als Jocs Florals de Barcelona (1909)
- Funda la revista *La Almudaina* (1899), amb altres figures culturals.
- Neix a Manacor (1862)
- Comença la carrera de Dret a Barcelona (1869)
- Es llicencia en Dret Civil i Canònic (1878)
- Publica *Cap al tard* (1909)
- És ordenat prevere (1888)
- Mor a Palma (1926)
- Publica *Meteoros* (1901)
- Viatja a Terra Santa amb Miquel Costa i Llobera
- Mor la seva primera esposa, Rosa Pujol (1887)
- Publica el primer volum de les rondalles mallorquines (1880)
- Mor la seva filla Teresa (1901)
- Tradueix *Mireia*, de Frederic Mistral (1917)
- És elegit diputat pel districte de Palma (1918)
- Publica *Horacianes* (1906)

RECORDA: Joan Alcover va començar escrivint gairebé sempre en llengua castellana. Aquesta primera poesia és bastant superficial i fins i tot banal. Però a principis del segle XX, Alcover viu una greu crisi humana vinculada a la vivència de fets biogràfics molt tràgics, que fa entrar en crisi la seva poesia i que, segons Josep M. Llompart, el fa decantar «cap al vehicle idiomàtic que li és més apte per comunicar la nova coneixença assolida». A partir de 1901, Alcover és un poeta monolingüe en català, i publica l'obra més important: *Cap al tard*.

01. A partir d'aquestes dades, redacta el resum biogràfic de Joan Alcover (mitja pàgina aproximadament). Hi has d'esbossar els principals fets de la seva vida i de la seva professió, els episodis familiars que el colpiren i les etapes de la seva obra.

02. Joan Alcover a l'Escola Mallorquina

L'Escola Mallorquina va ser un moviment literari i cultural que va sorgir a les Illes Balears, especialment a Mallorca. Abraça el conjunt de poetes mallorquines que produeixen la seva obra entre 1900 i 1950. Es vincula estretament al Modernisme, un corrent artístic i literari d'abast internacional que es desenvolupa a finals del segle XIX i principis del segle XX. Podem afirmar que l'Escola Mallorquina és la manifestació específica del Modernisme a les Illes Balears, però té unes circumstàncies pròpies que es mantenen gairebé sense modificacions fins a mitjan segle XX, mentre que a Catalunya se succeeixen diversos moviments literaris.

L'Escola Mallorquina s'articula, bàsicament, a partir de dues grans figures nascudes el mateix any: Joan Alcover (1854-1926) i Miquel Costa i Llobera (1854-1922). Altres autors importants del moviment són Miquel dels Sants Oliver (1865-1932), Maria Antònia Salvà (1869-1958), Llorenç Riber i Campins (1881-1958) o Emília Sureda (1865-1904). Treballaren per revitalitzar i promocionar la llengua catalana a través de la literatura. Aquests escriptors van contribuir a la normalització i la dignificació de la llengua catalana, que en aquella època estava en una situació de declivi.

L'Escola Mallorquina es caracteritza per la seva preocupació per la identitat cultural de les Illes Balears, expressada a través de la defensa de la llengua, la literatura i les arrels històriques i folklòriques de la regió. Aquest moviment va tenir una influència significativa en la configuració de la identitat cultural de les Illes Balears i en la consolidació del catalanisme literari en aquest territori.

Les característiques més rellevants de la poesia de l'Escola Mallorquina són la contenció i l'equilibri d'arrels clàssiques, el rigor acadèmic de les formes poètiques, la musicalitat del vers i el paisatge, presentat sense audàcies ni estridències, com a tema literari recurrent i, sovint, elevat a la categoria de símbol. En la poesia de l'Escola Mallorquina, la descripció del paisatge va lligada a sentiments elegíacs, mentre que la religió o l'amor es tracten superficialment. A la poesia de Joan Alcover, el paisatge s'anima amb figures: hi apareixen personatges que conviuen harmònicament amb la natura. El paisatge es presenta com un bé enyorat, no posseït i, per això, el to és normalment nostàlgic, d'enyorança.

- 01.* Què és l'Escola Mallorquina? Quin període va abastar?
- 02.* Quins són els escriptors més destacats de l'Escola Mallorquina?
- 03.* Quin impacte es va produir en la identitat cultural de les Illes Balears com a resultat de l'activitat de l'Escola Mallorquina?
- 04.* Quines són les característiques més rellevants de l'Escola Mallorquina?
- 05.* Quin tractament del paisatge fan els poetes de l'Escola Mallorquina?
I Joan Alcover?
- 06.* Cerca informació sobre les tertúlies literàries que es feien a Ca n'Alcover.
Quin paper varen tenir? Quins escriptors hi assistien?

03. Llegim Joan Alcover?

La poesia en català de Joan Alcover es concentra en el llibre *Cap al tard* (1909) i en *Poemes bíblics* (1919). El dolor és molt present a la seva obra: la mort de Rosa Pujol, la seva primera dona i, poc més tard, dels seus fills (Teresa, Pere, Gaietà i Maria), marquen profundament la seva poesia elegíaca. Així, els versos d'Alcover es caracteritzen per la interpretació sentimental i simbòlica del paisatge i per la recreació del patiment dolorós que parteix dels fets viscuts. Un altre tema que hi apareix és el desengany polític, després dels seus anys de dedicació política.

Cap al tard es divideix en quatre seccions: «Cançons de la Serra», «Elegies», «Endreces» i «Juvenils». A grans trets, podríem dir que s'hi tracten els temes següents:

01. «Cançons de la Serra»: símbol de la pàtria que conserva l'ànima de la col·lectivitat. Hi predominen l'enyorança de l'esperit rústic, el desig de llibertat, i l'ansia romàntica de comunicació directa amb la naturalesa.

02. «Elegies»: són els poemes inspirats per la mort de la dona i dels fills. Hi apareix la idea del dolor fecund, és a dir que el dolor pot ser font de creació poètica.

03. «Endreces»: canta notes elogioses a amics i intel·lectuals.

04. «Juvenils»: Inclou poemes diversos.

L'obra de Joan Alcover també inclou l'assaig. A *Art i literatura* (1904) i a *Humanització de l'art i altres escrits* (1988), Alcover hi reflexiona sobre la naturalesa, la llengua, i el sentit i la funció de l'art. Hi defensa la bellesa de les coses senzilles i la llibertat en l'expressió artística dels sentiments humans que condueixi a una poesia sincera capaç de vehicular les emocions. Considera que la poesia ha de ser autèntica i proposa un art basat en l'equilibri i l'harmonia entre la raó i el sentiment, l'espontaneïtat i el formalisme.

Pots llegir el llibre de poemes a <https://stroligut.com/joan-alcover/cap-al-tard/>. A continuació, n'hem seleccionat uns quants que t'ajudaran a conèixer millor Joan Alcover.

La *balanguera*

La balanguera misteriosa
com una aranya d'art subtil,
buida que buida sa filosa,
de nostra vida treu lo fil.
Com una parca bé cavil·la
teixint la tela per demà.

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

Girant la ullada cap enrere
guaita les ombres de l'avior,
i de la nova primavera
sap on s'amaga la llavor.
Sap que la soca més s'enfila,
com més endins pot arrelar.

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

Quan la parella ve de noces,
ja veu i compta sos minyons;
veu com davallen a les fosses
els que ara viuen d'il·lusions,
els que a la plaça de la vila
surten a riure i a cantar:

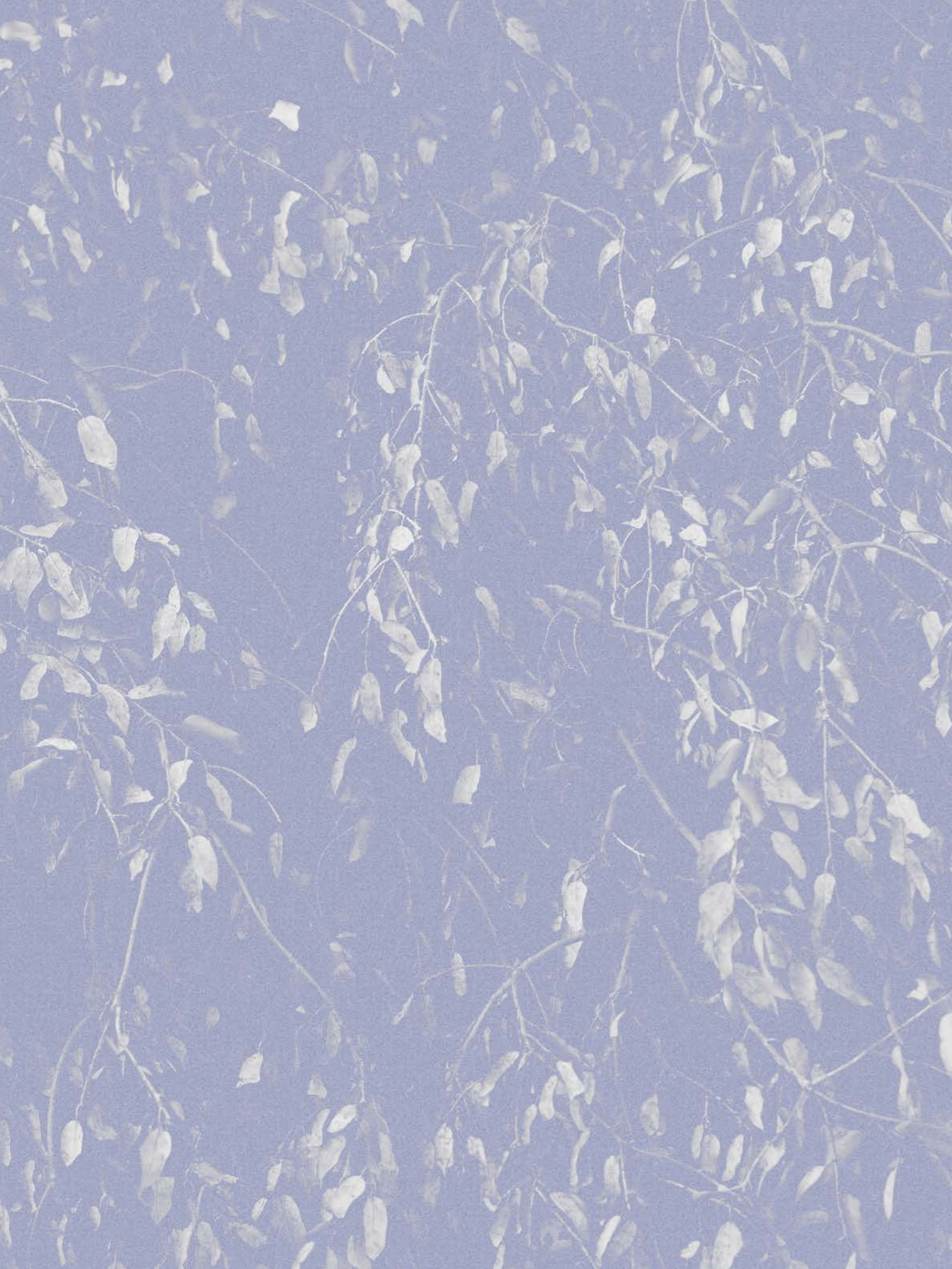
La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

Bellugant l'aspi, el fil cabdella,
i de la pàtria la visió
fa bategar son cor de vella
sota la sarja del gipó.
Dins la profunda nit tranquil·la
destria l'auba qui vendrà.

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

De tradicions i d'esperances
tix la senyera pel jovent
com qui fa un vel de noviances
amb cabelleres d'or i argent
de la infantesa que s'enfila,
de la vellura que se'n va.

La balanguera fila, fila,
la balanguera filarà.

01. Per què creus que «La balanguera» és considerat l'himne de Mallorca?
02. Fixa't per exemple en la temàtica, en l'estil i en les repeticions. Diries que és un poema difícil d'entendre?
03. Què simbolitza la imatge de teixir i filar?
04. Fixa't en el vocabulari del poema. Quins mots suggereixen emocions positives?
05. Què creus que significa «sap que la soca més s'enfila / com més endins pot arrelar»?
06. Quin és el paper de la balanguera en relació amb el temps i el cicle de la vida?

La Serra

fragment

«Copeo, copeo, copeo traïdor:
roseta encarnada,
si t'he agraviada
jo et deman perdó...»

Qui me du l'estrofa, plena de perfums,
abella bronzenta de la soledat?..
Quan de ma finestra, a encesa de llums,
estenc la mirada per damunt ciutat,
i l'ànima mia s'enfonsa, llunyana,
dins la serra immensa
que l'illa travessa, que l'illa defensa
de la tramuntana,
llavors de la serra surt una cançó,
surt una harmonia que es torna visió:
«Jo vénc a parlar-te d'una vida d'or,
de la vida lliure que enyora ton cor;
som la camperola que presents te du,
jo venc de la serra, mes no som per tu.»
Oh flor de muntanya, fina morenor,
oh la pageseta que és una pintura
i té la cintura
com un gerricó!

L'aviram la volta amb gran voleteig
quan de matinada crida son estol;
amb capell de pauma se guarda del sol,
quan rega els bellveures vora el safareig.
Per servir als pobres fumants escudelles,
confitar codonyes, adobar gonelles

o guarir les nafres, no hi ha millors dits;
canta codolades
i sap contarelles
d'alicorns i fades
i poals florits.

Al fons de la cambra porta a la padrina
el vas ple d'escuma de la llet que muny;
encara és fadrina,
mes serà madona d'un terme de lluny.
La nit del dissabte, se posa a escoltar
i el cor d'alegria li bat en secret
quan dins la salvatge negror de l'estret
on la coma acaba, sent un eguinar
que ella coneix bé.

És l'euga ensellada del pubill qui ve.
Arriba a la clastra, bota de la sella;
escomet els *amos*, escomet la filla,
s'asseu devora ella;
i encara no brilla
l'estel del matí,
repreñ la tornada pel mateix camí.

01. On s'ubica el jo poètic? Cap a on mira?
02. Segons el poema, hi ha un contrast entre la vida a Ciutat i la vida a la Serra? Explica en què consisteixen aquestes diferències.
03. Quines tasques quotidianes fa la pageseta?
Es relacionen amb la natura?
04. Què representa la figura de la pageseta en aquesta escena? Quins elements se'n destaquen?

Cançó dels pins

De la costa brava som la cabellera,
i sobre els abismes del mar avançant,
som de la *Roqueta* la visió primera
qui saluda de lluny el navegant.

Quan l'illa va néixer, la mà creadora
en la terra verge llençà la llavor
de la raça nostra qui, dominadora,
pertot arreu la clapa de verdor.

Som una harmonia de l'illa qui canta;
de la nostra escorça degota salut,
i sota l'espessa verdor onejanta,
pul·lula un món d'eterna joventut.

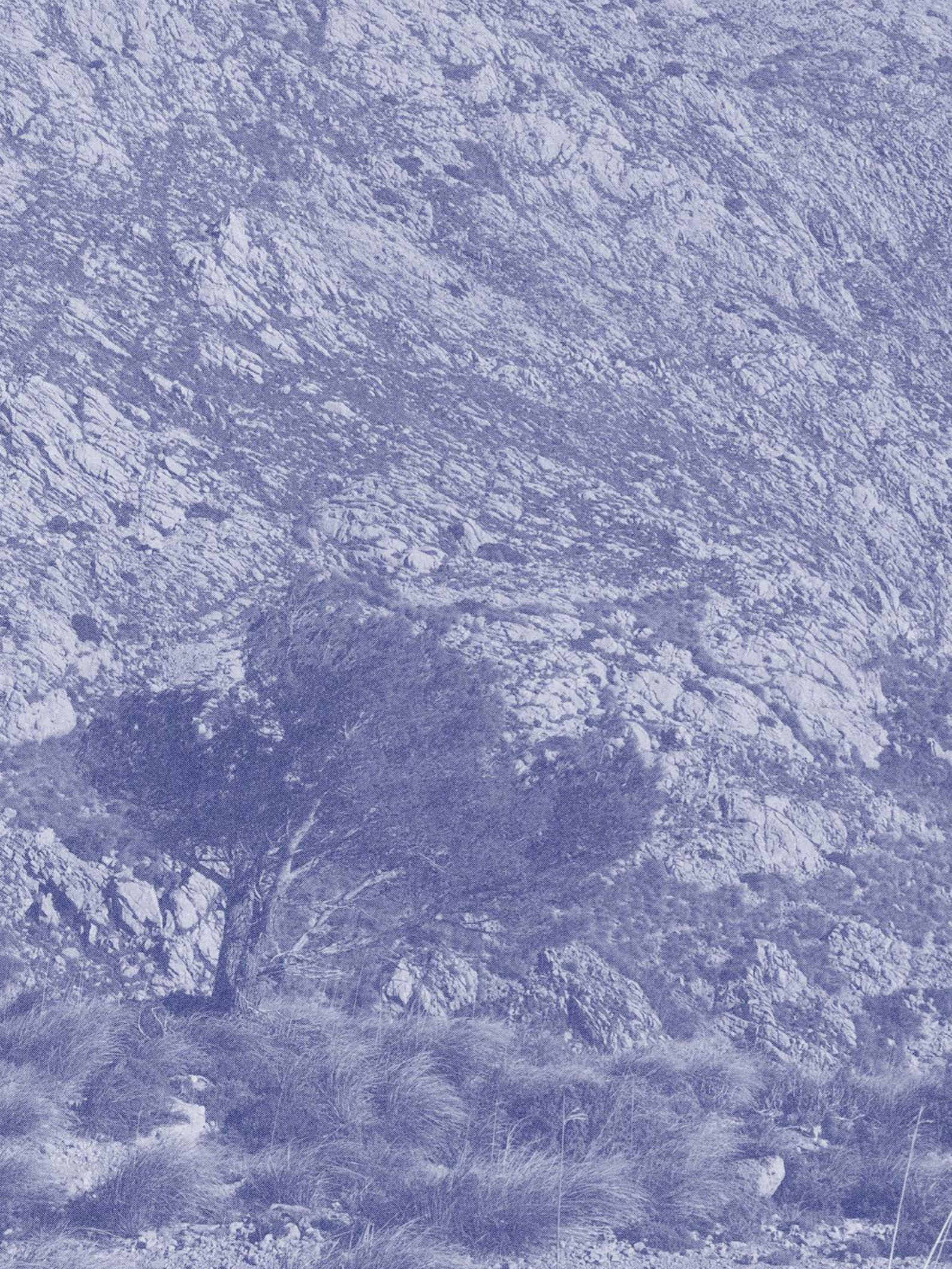
Tribus espargides que es veuen d'enfora,
alenam empeses per un ritme sol;
si un pi destralegen, la pineda plora;
si la pineda cau, l'illa se'n dol.

Aquí la llegenda hi té son hostatge,
palau de columnes que s'alcen a mils;
van, al clar de lluna, per sota el ramatge,
blanques visions de túniques sutils.

Coronam la serra de segles enrere,
i, sobre els abismes del mar avançant,
som de la nostra illa la visió primera
qui encoratja de lluny el navegant.

Aquí la sofrença hi troba col·liris,
l'insecte s'hi penja de l'or que ha teixit;
i el pastor, a l'hora que es baden els lliris,
hi consulta l'horari de la nit.

Atreim a la terra la boira qui passa;
som l'aura divina de la llibertat;
si la destal sona, com una amenaça,
retruny al cor d'un món esparverat.

01. Fes el recompte sil·làbic de la primera estrofa. Després, comenta les qüestions formals del poema: nombre de versos i d'estrofes, estructura de la rima, etc.
02. Quins elements naturals apareixen en el poema? Com es relaciona la natura amb els habitants de l'illa?
03. A quines amenaces s'enfronta la pineda?
04. Aquest poema fa servir la personificació dels pins, que són els que entonen la cançó. Fixa't en els verbs: quina persona gramatical es fa servir?
05. Quins altres elements indiquen que els pins parlen com una entitat col·lectiva que comparteix alegries i penes?

El voltor de *Miramamar*

És ver que val la pena de plànyer mon silenci?
És ver que m'aconselles, Heliodor, que llenci,
per recobrar ma lira, la toga de lletrat,
i el nodriment rebutgi d'aucell engabiat?

Un jorn, de sang vermella tenyint una clapissa,
baixava de l'altura del Teix, llenegadissa,
un jovencell que havia caçat un voltor viu;
a costa de sa vida el davallà del niu.
Criada entre les boires que l'aspre cim esqueixa,
conserva l'au salvatge la majestat del néixer,
i, presa dins la gàbia del parc de l'Arxiduc,
els mons se reflecteixen a dins son ull mig cluc:
el cel, la nit, el dia, la calma, la tempesta,
la barba de la serra i sa pelada testa,
la mística llanterna qui s'alça com un far,
i el ritme qui davalla de la pineda al mar...

«Com un soldà que, asmàtic, enmig de son imperi
del reuma i la pruaga sofreix el captiveri
i el coll ruat enfonya dins una pell de mart,
així el voltor s'arrufa, sense girar l'esguard
a la sublim onada que baixa de l'altura
com un alè que eixampla el pit de la natura
fins a les grans marines qui es baden a l'entorn.
La vianda li serveixen tres voltes cada jorn,
i sols llavors les ungles del botador desferra
i, descloent les ales, se deixa caure en terra,
i del toisó de plomes estira son coll nu
fins a la carn sagnosa que el missatger li du.

I passen els poetes i canten la tragedi
del presoner, viventa encarnació del tedi,
qui sembla condormir-se en el llunyà record
de l'ombra d'unes ales sobre la neu del Nord.
Com deuen acorar-te l'enyorament, l'enveja
del núvol qui rodola, de l'au qui volateja,
la febre de carnatge, la set de llibertat,
l'afronta d'un presidi de rei exonerat!
Ah! si ta porta obrissin... Amb la primera fua,
per recobrar ton trono sobre la penya nua,
als núvols pujaries, com Bonapart ho féu,
tornant de l'illa d'Elba al capitolí seu!»

Això els poetes diuen. És il·lusió. La ràbia
de l'heroi qui mossega els ferros de sa gàbia,
arriba a esmortuir-se dins l'habitudo servil,
i l'àguila es fa ximple i l'home torna vil.
Bé ho sap la criatura crònicament sotmesa:
no és bo per ésser lliure qui a ser esclau s'avesa.
Els ossos se rovellen i l'esperit també.
Vol llibertat l'il·lustre voltor?... Doncs, ja la té.
No es mou; hem d'arruixar-lo per conseguir que surta;
prova d'alçar-se, pega una volada curta,
i cau; en pega una altra i es posa a un turó.
Passa la nit. Els herois no van al rectoror...
Rastreja una llocada, perquè té fam el pobre,
i un nin, a cops de canya, per allunyar-lo sobra;
i es troba, si la flaire d'un ase mort l'atreu,
que altres hereus del monstre, botxí de Prometeu,
deixaren, atipant-se, ben neta la carcassa;
mes ell, per arribar-hi a temps, ha trigat massa.
Ja no és per ell la glòria d'omplir el seu gavatx
amb tràgiques despulles de brega i de naufrag,
com els facinerosos de sa nissaga ardida.
I sent que la campana de *Trinitat* el crida,
i, fent la torniola, s'acosta a sa presó,
i dins la gàbia espera l'arxiducal rasió.

Tu, mestre, que en el coure li saps donar l'aspecte
de l'or amb la llum viva d'un generós afecte;
tu, que a ma pobra musa dediques mots suaus
i de la mà la'm portes perquè facem les paus;
tu, que de prop coneixes la càrrega feixuga
que l'esperit enrampa i el pensament eixuga,
Heliodor, ¿saps ara per què no puc sortir
de la presó perpètua que tanca mon albir?
No és bo per ésser lliure qui a servitud s'avesa...
Sense tenir les ales de l'hoste de sa Altesa,
jo bé volar voldria pels horitzons de l'art;
mes, per emancipar-me de mon ofici... és tard.

01. Com es descriu el voltor de Miramar al llarg del poema?
02. D'acord amb el poema, quin impacte té el pas del temps sobre el voltor? I sobre l'home?
03. Quina percepció té el jo poètic de la llibertat? I la resta dels poetes?
04. Cerca en el poema les figures històriques que hi apareixen i contextualitza-les breument.

Faune mutilat,
brollador eixut,
jardí desolat
de ma joventut...
Beneïda l'hora
que m'ha duit aquí.
La font qui no vessa, la font qui no plora
me fa plorar a mi.
Sembla que era ahir
que dins el misteri de l'ombra florida,
tombats a la molsa,
passàvem les hores millors de la vida.
De l'aigua sentíem la música dolça,
dintre la piscina guaitàvem els peixos,
collíem poncelles, caçàvem bestioles,
i ens feiem esquitxos,
muntant a la branca de les atzeroles.
Ningú sap com era
que entre l'esponera
de l'hort senyorívol,
fent-lo més ombrívol,
creixia la rama d'antiga olivera.
Arbre centenari,
amorós pontava la soca torçada,
perquè sense ajuda
poguéssim pujar-hi.
Al forc de la branca senyora i majora
penjàvem la corda de l'engronsadora,
i, venta qui venta,
folgàvem i rèiem, fins que la vesprada
la llum esvaïa de l'hora roenta,
de l'hora encantada.

Somni semblaria
el temps que ha volat
de la vida mia,
sense les ferides que al cor ha deixat;
sense les ferides que es tornen obrir
quan veig que no vessa
ni canta ni plora la font del jardí.

Trenta anys de ma vida volaren de pressa,
i encara no manca
penjat a la branca
un tros de la corda de l'engronsadora,
com trista penyora,
despulla podrida d'un món esbucat...
Faune mutilat,
brollador eixut,
jardí desolat
de ma joventut.

La relíquia

01. Quin és el tema del poema? Justifica'l breument amb algun exemple.
02. Què representa la corda de l'engronsadora? Com es connecta amb els records del passat?
03. El poema exposa un contrast entre el jardí del passat i el jardí actual. En què consisteix aquest contrast? Quines diferències s'exposen entre els dos jardins?
04. Quins elements vegetals apareixen al poema?
05. I tu, amb quins sentiments recordes el passat?

Jo só l'esqueix d'un arbre, esponerós ahir,
que als segadors feia ombra a l'hora de la sesta;
mes branques, una a una, va rompre la tempesta,
i el llamp, fins a la terra, ma soca migpartí.

Brots de migrades fulles coronen el bocí,
obert i sense entranyes, que de la soca resta;
cremar he vist ma llenya; com fumerol de festa,
al cel he vist anar-se'n la millor part de mi.

I l'amargor de viure xucla ma arrel esclava,
i sent brostar les fulles i sent pujar la saba,
i m'aida a esperar l'hora de caure un sol conhort.

Cada ferida mostra la pèrdua d'una branca;
sens mi, res parlaria de la meitat que em manca;
jo visc sols per a plànyer lo que de mi s'és mort.

Desolació

- 01.* A «Desolació», el poeta s'assimila a un arbre. Subratlla tots els termes del camp semàntic vegetal que hi detectis.
- 02.* Com ha afectat la tempesta a l'arbre, segons el poema?
- 03.* Com es relaciona la imatge de l'arbre amb els sentiments i l'experiència vital del poeta?
- 04.* Quins elements del poema reflecteixen un to melancòlic i sentiments de tristesa?
- 05.* Fixa't en la forma del poema i comenta-la. Quina composició poètica fa servir? Quin és l'esquema de la rima?

03.1. Poesia que s'obre al món

A continuació, et feim un seguit de propostes per aprofundir en l'obra de Joan Alcover i perquè l'entenguis en relació amb altres creacions artístiques i literàries.

Indaga

«La balanguera» és l'himne de Mallorca. La figura de la balanguera s'assimila a les parques o moires. Indaga la representació d'aquests éssers a la literatura o l'art universal, i indica les semblances i les diferències que hi reconeguis.

Contrasta

La Serra de Tramuntana va ser declarada patrimoni de la humanitat per la UNESCO l'any 2011. Investiga quines activitats humanes s'hi desenvolupen, quines han perviscut al llarg del temps i quines no existien en temps de Joan Alcover. Creus que la imatge que tenim de la Serra de Tramuntana ha canviat molt o s'assembla a la percepció que en tenia Alcover? «La Serra» presenta un personatge femení idealitzat. Contrasta les característiques que se li atribueixen en altres obres de l'època (per exemple, amb la dona peix de Costa i Llobera).

Complementa

«Cançó dels pins» és la composició que canten els pins de la Serra. Compara el to i el contingut del poema amb «El pi de Formentor», de Costa i Llobera. Complementa aquesta lectura amb la cerca d'altres poemes de Joan Alcover en què apareguin elements naturals (vegetació, elements del paisatge, animals, etc.). Després, intenta escriure un poema en què prenguis la veu d'un arbre.

Cerca

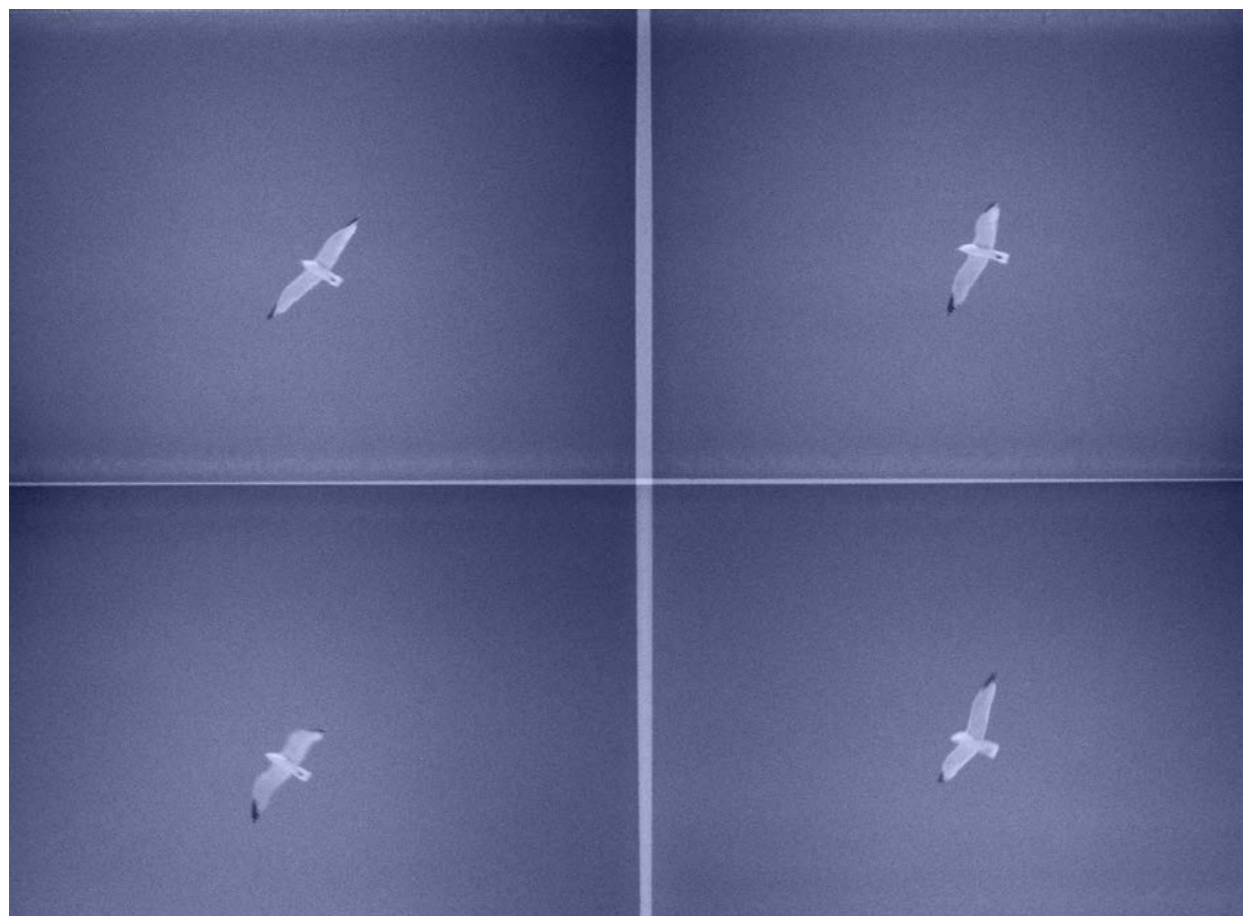
«El voltor de Miramar» és un poema que dialoga amb altres poemes. El voltor apareix en poemes d'altres autors. Fes una recerca, i explica qui va ser l'arxiduc Lluís Salvador i què és Miramar. Després, investiga què representen els ocells en diferents poemes, pel·lícules o novel·les (pensa, per exemple, en els coloms, les àguiles, els albatros...). Pots elaborar un compendi que inclogui fotografies dels animals en relació amb els poemes o les obres en què els has trobats.

Explica

«La relíquia» és un poema sobre la pèrdua de la joventut. Segur que coneixes altres representacions artístiques en què es tracti aquest tema. Explica què és el tòpic del carpe diem i cerca'n exemples al cinema actual.

Cartografia

Al poema «Desolació», el jo poeta s'assimila a un arbre. Cerca altres exemples de metamorfosis presents a la literatura universal o a la història de l'art. Per exemple, pots cercar qui va ser Dafne, el poema «Un home és com un arbre», de Josep Vallverdú, o el ritual dels enterraments a La mort i la primavera, de Mercè Rodoreda.

04. Més enllà de la poesia

En la identitat territorial trobam l'efecte simbòlic de donar el nom de Joan Alcover a espais públics amb significat: carrers, places, passeigs, jardins on la gent fa vida i que sent propis.

Cartografia

Al poema «Desolació», el jo poeta s'assimila a un arbre. Cerca altres exemples de metamorfosis presents a la literatura universal o a la història de l'art. Per exemple, pots cercar qui va ser Dafne, el poema «Un home és com un arbre», de Josep Vallverdú, o el ritual dels enterraments a La mort i la primavera, de Mercè Rodoreda.

Investiga

Es diu que Joan Alcover és el «poeta del dolor». Compara la poesia d'Alcover amb la d'altres poetes (per exemple, amb el dol que expressa Vicent Andrés Estellés a «Cançó de bressol» i Miquel Martí i Pol a «Parlem de tu»). Si vols, també pots cercar la representació del dol en la ficció contemporània (per exemple, a la sèrie televisiva *The Leftovers*). Acompanya aquesta recerca d'una investigació al voltant de les fases dels processos de dol.

Exposa

Selecciona un dels poemes treballats o un dels temes proposats a l'apartat «Poesia que s'obre al món» i prepara'n una exposició oral per als teus companys. Trobaràs alguns consells per millorar les teves presentacions orals aquí:

<https://www.lecturaenveualta.cat/tecnicas-de-lectura-en-veu-alta/>

Recita

T'animes a compartir a la xarxa els teus videopoemes? Pots enregistrar-te recitant un poema de Joan Alcover i ajudar-nos a difondre'n l'obra a les xarxes socials. En el següent enllaç trobaràs consells per millorar la lectura en veu alta:

<https://www.lecturaenveualta.cat/tecnicas-de-lectura-en-veu-alta/>

05. Recursos addicionals

Pots aprofundir en la vida i l'obra de Joan Alcover consultant aquests recursos:

Ca n'Alcover (Un espai museístic que pots venir a visitar)

L'autor a *Enciclopèdia.cat*

L'autor a l'*AELC*

L'autor a *Espais Escrits*

L'autor a *Lletra*

L'autor a la *Poeteca*

«La relíquia» a *WOW*

Audiovisual *Joan Alcover, poeta*

L'Escola Mallorquina a *Enciclopèdia.cat*

ARENAS, Carme (coord). «L'Escola Mallorquina. Costa i Llobera, Alcover i Salvà», a *Literatura catalana. Història i textos SOLC9*. Fil d'Aram Editors, 2a edició, 2018.

Crèdits

Edició: Obra Cultural Balear i Institut d'Estudis Baleàrics

Revisió lingüística: Paraula. Centre de Serveis Lingüístics

Material elaborat per: Lluïcia Serra Ferre

DL: PM 00306-2024

Fotografies de l'arxiu de Joan Alcover (OCB) i de Loida Simarro Massanet

Disseny: Moiré i Loida Simarro Massanet

G CONSELLERIA
O TURISME, CULTURA
I ESPORTS

institut d'estudis
baleàrics

El voltor de Miramar

¿És ver rebutgi d'auzell engabiat? ^{a costa de sa vida el davallà del niu.} Un jorn, de sang vermella tenyint una clapissa, ^{els mons se reflecteixen a dins son ull mig cluc:} ¿És ver que m'aconselles, ^{baixava de l'altura del Teix, llenegadissa,} Heliodor, que llenci, ^{per recobrar ma lira, la toga de lletrat, i el nodriment} un jovencell ^{que havia caçat un voltor viu;} i presa dins la ^{la mística llanterna} gàbia del parc de l'Arxiduc, ^{qui s'alça com un far,} i el ritme qui davalla de la pineda al mar...

Com un soldà que, asmàtic, enmig de son imperi ^{a la sublim onada que baixa de l'altura} ^{servien tres voltes cada jorn,} ^{a la carn sangnosa que el missatger li du.} del reuma i la pruaga sofreix el captiveri ^{i el coll ruat enfonya dins una pell de mart, així'l voltor s'arrufa, sense girar l'esguard} ^{qui es baden a l'entorn.} ^{La vianda li} com un alé que eixampla el pit de la natura fins a les grans marines ^{i, descloent les ales, se deixa caure en terra, i del toisó de plomes estira son coll nu fins}

I passen els poetes i canten la tragedi ^{del presoner, viventa encarnació del tedi, qui sembla condormir-se en el llunyà record} ^{de l'ombra d'unes ales sobre la neu del Nord,} «Com deuen acorar-te l'enyorament, l'enveja ^{del núvol qui rodola, de l'au qui volateja,} la febre de carnatge, la set de llibertat, ^{l'afronta d'un presidi de rei} ^{als núvols pujaries, com Bonapart ho féu, tornant de l'illa} exonerat! Ah! si ta porta obrissin... Amb la primera fua, ^{per recobrar ton trono sobre la penya nua,}

Això els poetes diuen. És il·lusió. La ràbia ^{de l'hèroe qui mossega els ferros de sa gàbia,} torna vil. ^{Bé ho sap la criatura crònicament sotmesa:} ^{no és bo per ésser lliure qui a ser esclau s'avesa,} ¿Vol llibertat ^{prova d'alçar-se, pega una volada curta, i cau; en pega una altra i es posa a un turó.} l'il·lustre voltor? ... Doncs, ja la té. ^{No es mou; hem d'arruixar-lo per conseguir que surta;} ^{deixaren, atipant-se, ben neta la carcassa;} ^{i es troba, si la} Passa la nit. Els hèroes no van al refector... ^{que altres hereus del monstre,} ^{botxí de Prometeu,} ^{amb tràgiques despulles de brega i de naufrag,} ^{mes com} flaire d'un ase mort l'atreu, ^{Rastreja una llocada, perquè té fam el pobre,} ^{Ja no és per ell la glòria d'omplir el seu gavatx} ^{i, fent la torniola, s'acosta a sa presó,} ^{i dins la gàbia espera l'arxiducal ració.} ell, per arribar-hi a temps, ha trigat massa. ^{I sent que la campana de Trinitat el crida,}

Tu, mestre, que en el coure li saps donar l'aspecte ^{de l'or amb la llum viva d'un generós afecte;} ^{tu, que de prop coneixes la càrrega feixuga que l'esperit enrampa i el pensament eixuga,} ^{tu, que a ma pobre musa dediques mots suau} ^{i de la mà la'm} portes perquè facem les paus; ^{No és bo per ésser lliure qui a servitud s'avesa...} ^{Sense tenir les ales de l'hoste de s'Altesa} ^{Heliodor, ¿saps ara per què no puc sortir de la} ^{jo bé volar voldria} presó perpètua que tanca mon albir? ^{pels horizons de l'art;} ^{mes per emancipar-me de mon ofici... és tard.}